

Toetsing Flora- en faunawet verbreding Wilhelminakanaal te Tilburg

Opdrachtgever: gemeente Tilburg

Januari 2009

Ecologisch Adviesbureau Cools

Antonie van Diemenstraat 20 5018 CW Tilburg 013-5802237 Eac@home.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Toetsing Flora- en faunawet	2
2.1. Tabel 1: algemene soorten	2
2.2. Tabel 2: overige soorten	3
2.3. Tabel 3: soorten bijlage IV Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB	3
2.4. Vogels	3
2.5. Overzicht beschermde en bedreigde soorten	4
2.6. Effecten verbreding Wilhelminakanaal op beschermde soorten	7
2.6.1. Beschermde soorten (tabel 1) en vogels (excl. spechten, uilen en roofvogels)	7
2.6.2. Spechten, uilen en roofvogels	8
2.6.3. Kleine modderkruiper	8
2.6.4. Wilde gagel	8
2.6.5. Vleermuizen	9
2.6.6. Gaspeldoorn	9
3. Literatuur en bronvermelding	9

1. Inleiding

Het voornemen is om het Wilhelminakanaal te verbreden tussen de Dongenseweg en de Donge. In april 2008 is door de gemeente Tilburg aan het Ecologisch Adviesbureau Cools de opdracht verleend om een gedetailleerd onderzoek uit te voeren naar beschermde en bedreigde planten- en diersoorten in het gebied zoals weergegeven op kaart 1. De resultaten van dit onderzoek zijn in januari 2009 vastgelegd in het rapport: Ecologisch onderzoek verbreding Wilhelminakanaal te Tilburg. In het voor u liggende rapport zijn de onderzoeksresultaten getoetst aan de Flora- en faunawet.

Kaart 1: begrenzing onderzoeksgebied.

2. Toetsing Flora- en faunawet

Activiteiten die een schadelijk effect hebben op soorten die beschermd zijn volgens de Flora- en faunawet zijn in principe verboden. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken, met een ontheffing of een vrijstelling. Naast een 'passieve' wettelijke bescherming door middel van diverse verbodsbepalingen is er in de Flora- en faunawet een actieve bescherming opgenomen via onder andere soortenbeschermingsplannen en de zogenaamde rode lijsten met landelijk bedreigde soorten. Per 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) artikel 75 met betrekking tot de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze herziene Flora- en faunawet zijn de beschermde planten- en diersoorten verdeeld in vier groepen.

2.1. Tabel 1: algemene soorten

Voor de soorten opgenomen in tabel 1 geldt een vrijstelling van de verbodsartikelen 8 tot en met 12 (*) als de activiteiten te kwalificeren zijn als bijvoorbeeld de geplande werkzaamheden binnen het plangebied. Aan de vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze werkzaamheden hoeft dus geen ontheffing te worden aangevraagd dan wel een gedragscode te worden opgesteld of gevolgd. Een vrijstelling betekent echter niet dat de soorten niet meer beschermd zijn en geldt er nog altijd de zogenaamde zorgplicht (**).

Van de soorten die opgenomen zijn in tabel 1 komen binnen het onderzoeksgebied de volgende soorten voor: brede wespenorchis, koningsvaren, konijn, mol, ree, vos, egel, rosse woelmuis, huis-

spitsmuis, gewone pad, bastaardkikker en bruine kikker, alsook mogelijk de aardmuis, bosmuis, veldmuis, dwergmuis, gewone bosspitsmuis, bunzing, wezel, hermelijn, woelrat of molmuis.

2.2. Tabel 2: overige soorten

Voor de soorten opgenomen in tabel 2 geldt een vrijstelling van de verbodsartikelen 8 tot en met 12 (*) als de activiteiten te kwalificeren zijn als bijvoorbeeld de geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied en als de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode (**). Indien er geen gedragscode wordt opgesteld of gebruik wordt gemaakt van een reeds bestaande en goedgekeurde gedragscode dan dient een ontheffing te worden aangevraagd. Deze aanvraag wordt dan onderworpen aan de zogenaamde lichte toets. In deze toets moet worden aangetoond dat de geplande werkzaamheden geen afbreuk doen aan gunstige staat van instandhouding van de soort.

Van de soorten die behoren tot de tabel 2 zijn binnen het onderzoeksgebied de kleine modderkruiper en wilde gagel waargenomen.

2.3. Tabel 3: soorten bijlage IV Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB

Voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bijvoorbeeld de geplande werkzaamheden binnen het plangebied, geldt voor de soorten opgenomen in tabel 3 geen vrijstelling van de verbodsartikelen 8, 9, 11 en 12, ook niet op basis van een gedragscode. Voor deze activiteiten is een ontheffing van de genoemde verbodsartikelen noodzakelijk. Een ontheffingaanvraag voor de soorten opgenomen in tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria: er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, er is geen alternatief en doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar, met andere woorden aan alle drie criteria moet voldaan zijn. Voor het verbodsartikel 10 wordt veelal geen ontheffing verleend.

Van de soorten die opgenomen zijn in tabel 3 komen binnen het plangebied de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis en meervleermuis voor.

2.4. Vogels

Vogelsoorten zijn niet in de tabellen opgenomen. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Voor de vogelsoorten geldt een vrijstelling van de verbodsartikelen 9 tot en met 12 (*) als de activiteiten te kwalificeren zijn als bijvoorbeeld de geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied en als de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode (**). Indien er geen gedragscode wordt opgesteld of gebruik wordt gemaakt van een reeds bestaande en goedgekeurde gedragscode dan dient een ontheffing te worden aangevraagd. De aanvraag wordt dan onderworpen aan de uitgebreide toets (zie verder bij tabel 3).

De Flora- en faunawet geeft aan dat op ieder moment dat een beschermde vogelsoort bezig is met het broedproces er geen versturende werkzaamheden mogen plaatsvinden. Een specifieke broedperiode wordt echter niet genoemd in de Flora- en faunawet. Op basis van de Natuurkalender broedvogels van het Ministerie van LNV bevindt de broedperiode zich voor de vogelsoorten binnen het onderzoeksgebied tussen half maart en half september. Buiten deze periode is de kans dat er broedende vogels aanwezig zijn nagenoeg zeker uitgesloten en kunnen de werkzaamheden zonder ontheffing worden uitgevoerd.

Voor activiteiten die lijden tot een verstoring of vernieling van vaste verblijfplaatsen van spechten, uilen en roofvogels is altijd de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk. Binnen het onderzoeksgebied komen vaste verblijfplaatsen voor van de grote en kleine bonte specht, groene specht, bosuil, buizerd en sperwer.

(*) *Artikel 8 tot en met 12*

Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

(**) Zorgplicht

'Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Deze zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.'

(***) Gedragscode

Een gedragscode wordt meestal opgesteld per een organisatie, sector of bedrijfsschap. In een gedragscode staat beschreven hoe de schade aan beschermde soorten (zoveel mogelijk) wordt voorkomen of hoe de gunstige staat van instandhouding van soorten wordt gegarandeerd door bepaalde maatregelen binnen of buiten het plangebied. Een gedragscode moet worden ingediend voor goedkeuring bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Er mag ook gebruik worden gemaakt van een reeds bestaande en goedgekeurde gedragscode met betrekking tot soortgelijke werkzaamheden die zullen worden uitgevoerd binnen het desbetreffende plangebied.

(****) Onderzoek en onderwijs

- repopulatie en herintroductie;
- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid;
- dwingende redenen van openbaar belang;
- het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom;
- belangrijke overlast veroorzaakt door dieren;
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

2.5. Overzicht beschermde en bedreigde soorten.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	ZN	ZB	ZR	FF	HR	RL	P	S
Planten									
Brede wespenorchis	Epipactis helleborine	VA	VA	VA	1				
Gaspeldoorn	Ulex europaeus	Z	Z	Z			K	P	
Koningsvaren	Osmunda regalis	VA	VA	VA	1				
Wilde gagel	Myrica gale	VA	VA	VZ	2		G	P	
Vissen									
Kleine modderkruiper	Cobitis taenia	VA	VZ	VZ	2			P	B
Vetje	Leucaspis delineatus	VZ	VZ	Z			K	P	B
Amfibieën									
Bastaardkikker	Rana klepton esculenta	A	A	A	1				B
Bruine kikker	Rana temporaria	A	A	A	1				B
Gewone pad	Bufo bufo	A	A	A	1				B
Vleermuizen									
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	A	A	A	3	IV		P	NB
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	VA	VA	VA	3	IV	K	P	NB
Meervleermuis	Myotis dasycneme	VZ	Z	ZZ	3	IV		P	NB
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula	VA	VZ	VZ	3	IV		P	NB
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	VA	VZ	VZ	3	IV		P	NB
Watervleermuis	Myotis daubentonii	VA	VA	VA	3	IV		P	NB
Overige zoogdieren									
Aardmuis	Microtus agrestis	VA	VZ	Z	1				?
Bosmuis	Apodemus sylvaticus	A	A	A	1				B
Bunzing	Mustela putorius	VA	VA	VZ	1				?
Dwergmuis	Micromys minutus	VA	VZ	VZ	1				?

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	ZN	ZB	ZR	FF	HR	RL	P	S
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	VA	VA	VA	1				NB
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	VA	VZ	VZ	1				?
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	VA	VA	VZ	1		G		?
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	A	A	A	1				B
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	A	A	A	1		G		B
Mol	<i>Talpa europea</i>	A	A	A	1				B
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	A	A	A	1				NB
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	A	A	A	1				B
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	A	A	A	1				B
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	VA	VA	VA	1				NB
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	VA	VA	VZ	1		G		?
Woelrat of Molmuis	<i>Arvicola terrestris</i>	A	A	A	1				?
Vogels									
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	VA	VZ	Z	V				NB
Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	A	A	A	V				NB
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	A	A	A	V		G		NB
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>	VA	VZ	VZ	V			P	B
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	VA	VA	VA	V				B
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	VA	VA	VA	V				B
Bosuil	<i>Strix aluco</i>	VZ	VZ	Z	V				B
Braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>	VA	VA	VZ	V				B
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	VA	VA	VA	V				B
Dodaars	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	VA	VA	VA	V			P	NB
Ekster	<i>Pica pica</i>	A	A	A	V				B
Fazant	<i>Phasianus colchicus</i>	A	A	A	V				NB
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	A	A	A	V				B
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>	VA	VA	VA	V				B
Gaai	<i>Garrulus glandarius</i>	A	A	A	V				B
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	VA	VA	VZ	V				NB
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	VA	VA	VA	V				NB
Goudhaan	<i>Regulus regulus</i>	VA	VA	A	V				B
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	VA	VA	VA	V				B
Groene specht	<i>Picus viridis</i>	VA	VA	VA	V		K		B
Groenling	<i>Carduelis chloris</i>	A	A	A	V				B
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	A	VA	VA	V				B
Grote Canadese gans	<i>Branta canadensis</i>	VZ	VZ	VZ	V				B
Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>	A	A	A	V				B
Holenduif	<i>Columba oenas</i>	VA	A	A	V				B
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	A	A	A	V				B
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	A	A	A	V		G		NB
Huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i>	A	A	A	V		G	P	NB
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	VZ	VZ	VZ	V			P	B
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	A	A	A	V				B
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>	VZ	VZ	Z	V				B
Kleine karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	VA	VA	VA	V				B

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	ZN	ZB	ZR	FF	HR	RL	P	S
Knobbelzwaan	Cygnus olor	VA	VZ	Z	V				B
Koekoek	Cuculus canorus	VA	VA	VA	V		K		NB
Kokmeeuw	Larus ridibundus	A	A	A	V				NB
Koolmees	Parus major	A	A	A	V				B
Kuifeend	Aythya fuligula	VA	VA	VA	V				NB
Kuifmees	Parus cristatus	VA	VA	VA	V				B
Meerkoet	Fulica atra	A	A	A	V				B
Merel	Turdus merula	A	A	A	V				B
Nijlgans	Alopochen aegyptiacus	VA	VA	VZ	V				NB
Oeverloper	Actites hypoleucos	VA	VA	VZ	V		G		NB
Pimpelmees	Parus caeruleus	A	A	A	V				B
Putter	Carduelis carduelis	VA	VZ	ZZ	V				B
Rietgors	Emberiza schoeniclus	VA	VA	VA	V				B
Ringmus	Passer montanus\	A	A	A	V		G		NB
Roodborst	Erithacus rubecula	A	A	A	V				B
Roodborsttapuit	Saxicola torquata	VZ	VA	VZ	V			P	B
Scholekster	Haematopus ostralegus	VA	VA	VA	V		BL		NB
Sperwer	Accipiter nisus	VA	VA	VZ	V				B
Spotvogel	Hippolais icterina	VA	VA	VA	V		G		B
Spreeuw	Sturnus vulgaris	A	A	A	V				B
Staartmees	Aegithalos caudatus	VA	VA	VA	V				B
Tjiftjaf	Phylloscopus collybita	A	A	A	V				B
Torenvalk	Falco tinnunculus	VA	VA	VA	V				NB
Tuinfluitier	Sylvia borin	A	A	A	V				B
Turkse tortel	Streptopelia decaocto	A	A	A	V				B
Vink	Fringilla coelebs	A	A	A	V				B
Waterhoen	Gallinula chloropus	A	A	A	V				B
Wilde eend	Anas platyrhynchos	A	A	A	V				B
Winterkoning	Troglodytes troglodytes	A	A	A	V				B
Witte kwikstaart	Motacilla alba	A	A	A	V				NB
Zanglijster	Turdus philomelos	A	A	A	V				NB
Zwarte kraai	Corvus corone	A	A	A	V				NB
Zwartkop	Sylvia atricapilla	A	A	A	V				B

Toelichting afkortingen in tabellen:

ZN	De zeldzaamheidsgraad van de soort in Nederland (ZN), Noord-Brabant (ZB) en de regio (ZR):
ZB	ZA = zeer algemeen, A = algemeen, VA = vrij algemeen, VZ = vrij zeldzaam, Z = zeldzaam, ZZ = zeer zeldzaam
ZR	De regio bestaat uit het gebied in een straal van circa 5 kilometer rondom het plangebied.
FF	Flora- en faunawet: 1 = algemene soorten 2 = overige soorten 3 = soorten bijlage IV Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB V = vogelsoort.
HR	Habitatrichtlijn: IV = soorten die strikt moeten worden beschermd volgens de Habitatrichtlijn.
RL	Rode Lijst: B = Bedreigd K = kwetsbaar G = Gevoelig. BL = Blauwe Lijst: soort waarvoor Nederland internationale verantwoordelijkheid heeft, omdat bijvoorbeeld een groot deel van de Europese populatie in Nederland broedt.
P	P= planten- of diersoort die door de provincie Noord-Brabant is aangewezen als een prioritaire soort.
S	B = de soort plant zich voort binnen het onderzoeksgebied NB = de soort plant zich niet voort binnen het onderzoeksgebied.

2.6. Effecten verbreding Wilhelminakanaal op beschermde soorten

Door de geplande verbreding van het Wilhelminakanaal zullen vaste verblijfplaatsen en/of foerageergebieden verdwijnen van maximaal 87 tot 94 beschermde soorten.

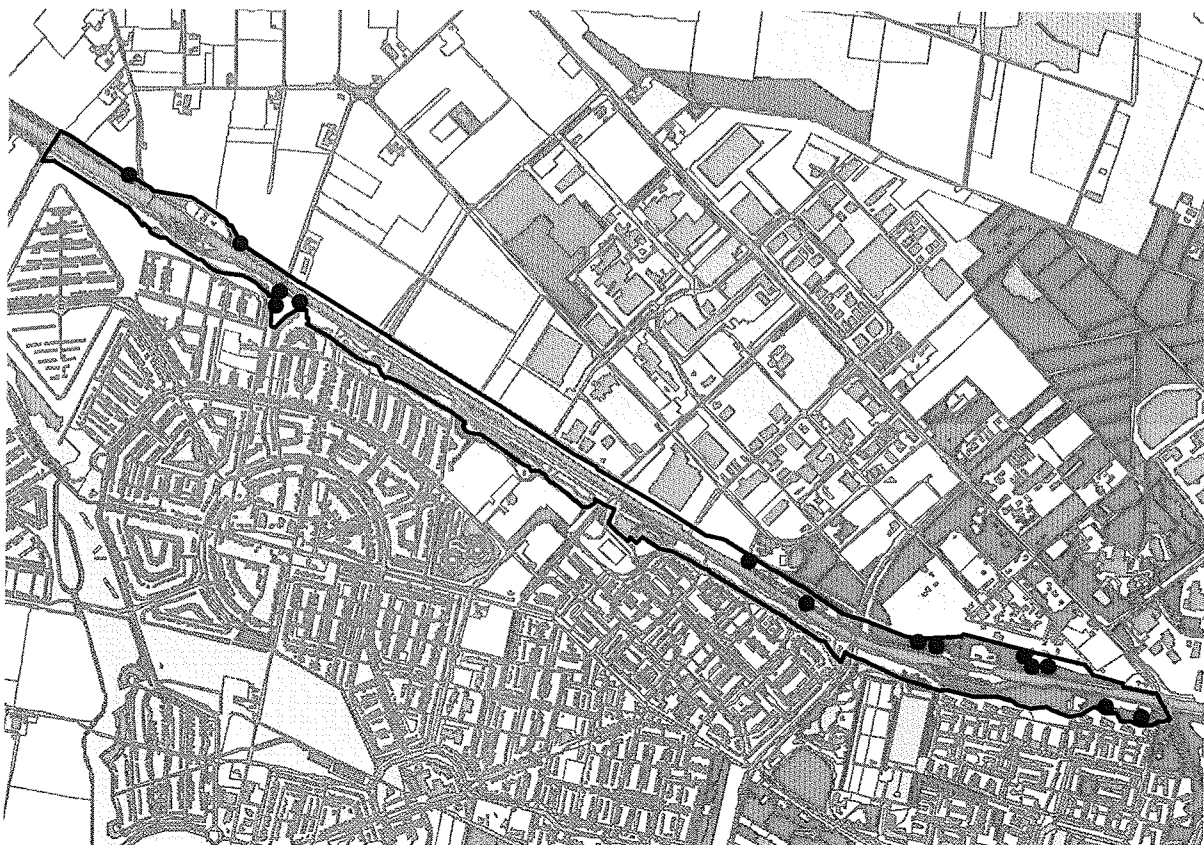
In de onderstaande tekst wordt nader ingegaan op de effecten van de verbreding op enerzijds beschermde soorten van tabel 1 en vogels (excl. spechten, uilen en roofvogels) en anderzijds beschermde soorten van tabel 2 en 3 en van spechten, uilen en roofvogels.

2.6.1. Beschermde soorten (tabel 1) en vogels (excl. spechten, uilen en roofvogels)

Het betreft veelal landelijk, provinciaal, regionaal en ook lokaal (zeer) algemene soorten zoals het konijn, de mol, huisspitsmuis, bosmuis, rosse woelmuis, koolmees, pimpelmees, merel, ekster, kauw, roodborst, staartmees, waterhoen, vink, heggenmus, huismus, boerenzwaluw, bastaardkikker, bruine kikker en gewone pad. Voor deze soorten is in de omgeving van het onderzoeksgebied voldoende alternatief leefgebied aanwezig. Gehele of gedeeltelijke vernietiging van de thans aanwezige vaste verblijfplaatsen en/of foerageerplaatsen binnen het onderzoeksgebied zal dan ook geen of nauwelijks negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten op lokaal niveau. Maatregelen om het verlies aan leefgebied te compenseren of te verzachten worden voor deze soorten dan ook niet noodzakelijk geacht.

Ook voor de veelal iets minder algemene beschermde soorten, te weten de brede wespenorchis, koningsvaren, egel, grasmus, kuifmees, rietgors en tevens landelijk en/of provinciaal bedreigde soorten: dodaars, boerenzwaluw, huiszwaluw, huismus, ringmus, spotvogel, roodborsttapuit heeft het verlies aan leefgebied nauwelijks of geringe negatieve gevolgen op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten op lokaal niveau.

Voor de lokaal meer zeldzamere beschermde soorten, te weten de braamsluiper, putter, bunzing, dwergmuis, aardmuis en tevens landelijk en/of provinciaal bedreigde soorten: boomklever, ijsvogel, hermelijn en wezel heeft het verlies aan leefgebied wel negatieve gevolgen op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten op lokaal niveau. Voor deze soorten is het wenselijk om het leefgebied dat verloren gaat door de verbreding te compenseren, zoals door de aanleg van brede natuurzones met ruigte, struweel en bos langs of nabij het Wilhelminakanaal en/of het aanleggen van steile natuurvriendelijke oevers langs het kanaal ten behoeve van de ijsvogel.

Kaart 2: vaste verblijfplaatsen van spechten, uilen, roofvogels, kleine modderkruiper en groeiplaatsen van wilde gagele.

De aanvraag van een ontheffing van de verbodsartikelen 8 tot en met 12 in het kader van de Flora- en faunawet is voor de geplande activiteiten niet noodzakelijk:

- voor soorten die opgenomen zijn in tabel 1 en binnen het onderzoeksgebied voorkomen, namelijk brede wespenorchis, koningsvaren, konijn, mol, ree, vos, egel, rosse woelmuis, huisspitsmuis, gewone pad, bastaardkikker en bruine kikker, alsook de aardmuis, bosmuis, veldmuis, dwergmuis, gewone bosspitsmuis, bunzing, wezel, hermelijn, woelrat of molmuis die mogelijk binnen het onderzoeksgebied voorkomen;
- voor de vogels (exclusief spechten, uilen en roofvogels) die binnen het onderzoeksgebied broeden, als men de werkzaamheden die de vaste verblijfplaatsen vernietigen uitvoert buiten de broedperiode (half maart tot half september).

2.6.2. Spechten, uilen en roofvogels

Van de 8 vaste verblijfplaatsen van spechten (grote en kleine bonte specht en groene specht) zijn 6 nesten aangetroffen aan de noordzijde van het Wilhelminakanaal. Ook de vaste verblijfplaatsen van de bosuil, buizerd en sperwer bevinden zich aan de noordzijde van het Wilhelminakanaal.

Alleen een nest van respectievelijk de kleine en grote bonte specht is in 2008 vastgesteld aan de zuidzijde van het kanaal nabij de Dongenseweg. Als verbreding van het Wilhelminakanaal alleen plaats vindt aan de zuidzijde van het kanaal dan zal de vernietiging van de vaste verblijfplaatsen dus beperkt blijven tot maximaal twee nesten van twee spechtsoorten.

In hoeverre de werkzaamheden tijdens de verbreding leiden tot een verhoging van de verstoring van rust en veiligheid met betrekking tot de vaste verblijfplaatsen aan de noordzijde, is niet geheel duidelijk. Momenteel vinden er in ieder geval in de omgeving van de vaste verblijfplaatsen al allerlei activiteiten plaats die behoorlijk veel geluid- en lichtoverlast veroorzaken en hiermede een bepaalde vorm van onrust en onveiligheid.

Compensatie van de leefgebieden van spechten, uilen en roofvogels, die verdwijnen door de verbreding van het Wilhelminakanaal is volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk, zoals door de aanleg van houtsingels en loofbos langs of nabij het Wilhelminakanaal.

De aanvraag van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is noodzakelijk bij vernietiging van de nesten (overtreding artikel 11) van de groene specht, grote bonte specht, kleine bonte specht, buizerd en/of sperwer. Vernietiging van de nesten dient te worden uitgevoerd buiten de broedperiode (half februari tot half september).

2.6.3. Kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper is met slechts één exemplaar in een relatief snel stromende sloot ter hoogte van het Hoge Witsiepad aan de zuidzijde van het Wilhelminakanaal waargenomen. Het is zeer aannemelijk dat er meer exemplaren in de sloot zullen voorkomen. Door een verbreding van het Wilhelminakanaal aan de zuidzijde zal het leefgebied van de kleine modderkruiper verdwijnen. Compensatie van het leefgebied is binnen of nabij het onderzoeksgebied noodzakelijk en bestaat uit een waterloop met relatief snel stromend en zuiver water.

De aanvraag van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is noodzakelijk bij vernietiging van het leefgebied (overtreding artikel 11) van de kleine modderkruiper.

Tijdens de werkzaamheden is het noodzakelijk om het materiaal dat uit de sloot, waarin de kleine modderkruiper leeft, op de oevers wordt gedeponeerd direct te controleren op de aanwezigheid van modderkruipers. Eventueel aanwezige exemplaren moeten worden overgeplaatst naar een geschikt leefgebied binnen of nabij het onderzoeksgebied waar geen werkzaamheden worden uitgevoerd. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten de voortplantingsperiode (maart tot en met augustus). Voor het vangen en verplaatsen van modderkruipers is een ontheffing noodzakelijk van de artikelen 9 en 13.

2.6.4. Wilde gagel

Wilde gagel is opgenomen in de tabel 2. Conform het artikel 8 van de Flora- en faunawet is het verboden om, zonder een ontheffing, deze plantensoort ondermeer uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen. Wilde gagel is tamelijk talrijk aanwezig langs een poel nabij het Hoge Witsiepad aan de zuidzijde van het Wilhelminakanaal. Door een verbreding van het Wilhelminakanaal aan de zuidzijde zullen de groeiplaatsen van de wilde gagel (zeer waarschijnlijk) verdwijnen. Compensatie van het leefgebied van de wilde gagel is noodzakelijk en bestaat uit voedselarme en natte standplaatsen langs bijvoorbeeld kleine waterplassen met toevoer van lokaal en kalkarm grondwater.

De aanvraag van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is noodzakelijk bij vernietiging van de groeiplaatsen (overtreding artikel 8) van de wilde gagel. Verplaatsing is noodzakelijk van de exemplaren van de wilde gagel naar geschikte locaties buiten het onderzoeksgebied. De exemplaren kunnen het best worden verplaatst in de winterrustperiode (november tot eind februari). Het verwijderen van gagelstruweel en het verplaatsen ervan dient te worden uitgevoerd. Voor het uitsteken en verplaatsen van exemplaren van de wilde gagel is een ontheffing noodzakelijk van de artikelen 8 en 13.

2.6.5. Vleermuizen

Het onderzoeksgebied wordt door zes vleermuissoorten gebruikt als foerageergebied. Tijdens het veldonderzoek in 2008 zijn geen vaste verblijfplaatsen of vaste vliegroutes van vleermuizen waargenomen. In de Flora- en faunawet staat aangegeven dat: "het aantasten van foerageerplaatsen is alleen ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn". Op basis van het veldonderzoek in 2008 kan worden gesteld dat het onderzoeksgebied een (tamelijk) waardevol foerageergebied en hiermede onderdeel is van het leefgebied van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis en meervleermuis. Het aantal foeragerende exemplaren van deze soorten was in 2008 (tamelijk) hoog. Daarentegen lijkt de ruige dwergvleermuis relatief weinig gebruik te maken van het onderzoeksgebied.

Het foerageergebied voor de watervleermuis en meervleermuis, dat bestaat uit niet of nauwelijks begroeid water, zal door de verbreding van het Wilhelminakanaal in oppervlakte toenemen. Voor deze vleermuissoorten heeft de verbreding dus een positief effect. De andere vleermuissoorten zijn voor wat betreft het foerageergebied, meer afhankelijk van struwelen, bomenrijen, houtsingels en bosranden. Door de verbreding van het Wilhelminakanaal zullen zeer waarschijnlijk diverse van deze elementen verdwijnen en hiermede een belangrijk deel van het foerageergebied. Compensatie van het verlies aan foerageergebied is noodzakelijk en kan bestaan uit de aanleg van bomenrijen, houtsingels en loofbosjes binnen of nabij het onderzoeksgebied.

De aanvraag van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is noodzakelijk bij vernietiging van de foerageergebieden van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis.

2.6.6. Gaspeldoorn

Door de verbreding van het Wilhelminakanaal zullen de huidige groeiplaatsen van de landelijk bedreigde gaspeldoorn zeer waarschijnlijk geheel verdwijnen. Gezien de hoge zeldzaamheidsgraad van de gaspeldoorn is het zeer wenselijk om van de bestaande exemplaren zaadmateriaal te verzamelen en dit elders uit te zaaien of om exemplaren in zijn geheel te verplaatsen naar geschikte locaties buiten het onderzoeksgebied.

3. Literatuur en bronvermelding

Ecologisch Adviesbureau Cools, 2009.

Ecologisch onderzoek verbreding Wilhelminakanaal te Tilburg. Tilburg.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2002.

Flora- en faunawet. 's-Gravenhage.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2004.

Besluit van 10 september 2004, houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen. 's-Gravenhage.

